Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Kirjallinen asiantuntijalausunto
Dnro 33/2025

Eduskunta
Ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Asia: E 11/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: E-kirje; lintudirektiivin tarkistaminen valkoposkihanhen ja merimetson suojelun osalta; ennakkovaikuttaminen

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kiittää mahdollisuudesta tulla asiassa kuulluksi ja toteaa asiasta seuraavaa:

Muutoksia tarvitaan sekä kansainvälisellä että kansallisella tasolla

Valkoposkihanhien osalta tarkastelun on oltava kaksitasoista: kansainvälistä ja kansallista. Tämä johtuu siitä, että kansainvälinen tilanne vaikuttaa väistämättä kansalliseen tilanteeseen ja kansallisen tason toimintamahdollisuuksiin. Kansainvälisiin muutoksiin liittyy epävarmuutta lopputuloksesta ja aikataulusta. Näin ollen tarkastelua ei pidä rajata vain kansainväliseen tasoon, vaan kansallisella tasolla on aktiivisesti etsittävä ja otettava käyttöön ratkaisuja, joilla voidaan helpottaa ongelmallista nykytilannetta jo nykyisen kansainvälisen sääntelyn kehikossa.

Kansainväliseen tasoon liittyy tarve vähentää valkoposkihanhikantaa ja rajoittaa sen kasvua. Kannan huomattava vähentäminen tiukan suojelun tilanteessa poikkeusperusteisesti ei onnistu. Lajin suojelun keventäminen kansainvälisellä tasolla on siis erittäin tarpeellinen ja kiireellinen muutostarve. Tiukasta suojelusta ja siihen kytkeytyvistä tiukoista poikkeusedellytyksistä luopuminen muuttaisi tilannetta erittäin merkityksellisellä tavalla.

Kansallisella tasolla on pystyttävä tehokkaasti puuttumaan akuutteihin valkoposkihanhien aiheuttamiin vahinkotilanteisiin siinäkin tilanteessa, että kansainvälinen sääntely pysyy toistaiseksi ennallaan. E-kirjeen mukaan lajeihin liittyvät haasteet johtuvat Suomessa lintudirektiivin poikkeussääntelyn tiukasta tulkinnasta kansallisessa oikeuskäytännössä. MTK tunnistaa oikeuskäytännön haasteet. Samalla järjestö kuitenkin huomauttaa, että kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia on myös kansallisen lupaviranomaisen toiminnassa ja kansallisessa lainsäädännössä. MTK:n näkemyksen mukaan Suomi ei ole tähän mennessä ottanut kansallisesti käyttöön kaikkia niitä keinoja, jotka jo nykyisen kansainvälisen sääntelyn kehikossa ovat mahdollisia.

Vaikuttaminen kansainvälisellä tasolla

MTK pitää E-kirjeessä ilmaistuja Bernin sopimukseen ja EU:n lintudirektiivin liitteisiin liittyviä muutostarpeita perusteltuina ja kannatettavina. MTK painottaa, että Suomen tulee aktiivisesti ja päämäärätietoisesti vaikuttaa siihen, että muutokset toteutuvat mahdollisimman nopeasti.

Suomen kantaa koskevassa kohdassa ensisijaisena vaihtoehtona pidetään lajien siirtämistä lintudirektiivin liitteeseen II/A. Toissijaisena vaihtoehtona esitetään lajien siirtäminen lintudirektiivin liitteeseen II/B. MTK huomauttaa, että jäljempänä E-kirjeen selosteteksteihin sisältyy kuitenkin kohta, jossa Suomen mainitaan

ehdottavan siirtoa liitteeseen II/B. Tulee olla yksiselitteisen selvää, mikä on Suomen ensisijainen tavoite ja millä perusteilla sitä tavoitellaan.

MTK toteaa, että lajien siirtäminen liitteeseen II/A olisi luultavasti tehokkaampi ratkaisu lajien kannanhallinnan näkökulmasta. Jos tämä vaihtoehto ei kuitenkaan olisi toteutettavissa esimerkiksi puuttuvan jäsenmaiden kannatuksen vuoksi, vaihtoehto II/B on vähintään saatava toteutumaan. Suomen on siis tunnusteltava tilannetta ja valittava lopulta edistettäväksi se muutos, joka todennäköisimmin toteutuu.

Toimenpidetarpeet kansallisella tasolla

Valkoposkihanhien osalta Suomessa olisi mahdollista ottaa mallia Ruotsista: luovutaan tietyissä tilanteissa yksittäisten poikkeuslupien hakemisesta säätämällä sellaisesta poikkeamisen toimintatavasta, että jos lintuja on tietty määrä korjaamattomalla pellolla, niiden osalta on mahdollista ryhtyä suoraan vahinkoja estäviin ja vähentäviin toimiin ns. suojametsästyksen keinoin. Raportointi poikkeamisesta tehdään jälkikäteen. MTK pitää merkittävänä puutteena, että tätä kansalliseen lainsäädäntöön tehtävissä olevaa muutosta ei ole Suomessa kunnolla selvitetty, kun kansallisia lainsäädäntömuutoksia on pohdittu. Tämä vaihtoehto tuleekin ottaa välittömästi tarkasteltavaksi. Ruotsia koskee sama direktiivi, mutta siellä toimitaan paljon sujuvammin.

E-kirjeessä tuodaan esiin, että Suomessa muuna tyydyttävänä ratkaisuna on pidetty paukkupatruunakarkotusta. MTK katsoo, että paukkupatruunoilla karkotusta tekeviä hanhipaimenia ei voi pitää muuna tyydyttävänä ratkaisuna. MTK perustelee näkemystään sillä, että jo nykytilanne on kestämätön ja kannan kasvaessa ja levittäytyessä uusille alueille paimenia tarvitaan aina vain lisää samalla, kun vahingot kuitenkin kasvavat. Nämä yhdessä johtavat siihen, että maatalouden ja maatalousyrittäjien kannalta tilanne vain huononee, vaikka valtio lisäisi taloudellista panostaan. Mikäli poikkeamisluvilla voitaisiin ampua valkoposkihanhia kuolettavasti ja mikäli saalis voitaisiin hyödyntää ravinnoksi, metsästäjät olisivat halukkaita tekemään karkotusta isommalla volyymilla ja jopa ilman korvausta, mikä lisäisi vaikuttavuutta ja vähentäisi merkittävästi kustannuksia. MTK:n näkemyksen mukaan mikään muu ratkaisu ei tule kokonaisuutta katsottaessa toimimaan, ja Suomessa on eri toimijoiden yhteistyöllä pystyttävä tuottamaan riittävä oikeudellinen argumentaatio sen osoittamiseksi, että paukkupatruunakarkotus ei ole muu tyydyttävä ratkaisu, vaikka se yksittäisessä karkotustilanteessa olisi yhtä tehokas kuin kuolettava ampuminen. Tätä näkökulmaa tulee pitää esillä myös EU-tasolla tehtävässä vaikuttamisessa. Lisäksi kahden edellä mainitun karkotusmenetelmän laaja-alaisen käytön kustannustehokkuudesta tulee käynnistää mahdollisimman pian luotettava tutkimus.

E-kirjeessä on esitetty tietoja lajien aiheuttamista vahingoista. Valkoposkihanhiin liittyen MTK huomauttaa, että kestämättömän tilanteen vuoksi viljelijät ovat jo muuttaneet toimintaansa esimerkiksi luopumalla syysviljojen kasvatuksesta jatkuvien vahinkojen vuoksi. Nämä seuraukset eivät suoraan näy vahinkotilastoista. On myös huomioitava, että kansallinen korvausjärjestelmä ei kata kaikkia vahinkotapahtuman todellisia seurauksia. Valkoposkihanhien haitallinen vaikutus maataloudelle on siten monestakin syystä vahinkotilastoista ilmenevää merkittävästi laajempaa.

Myös merimetsojen aiheuttamien vahinkojen vähentämiseksi tulee kansallista lainsäädäntöä kehittää siten, että joustava karkottaminen ja vahinkoa aiheuttavien yksilöiden poistaminen on mahdollista.

Helsingissä 9.4.2025

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Anna-Rosa Asikainen
juristi, luonnonsuojelu